

ДЕРЖАВА ЯК ОСНОВНИЙ ЕЛЕМЕНТ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ

З виникненням необхідності політичної форми організації суспільства з'явилась держава.

Вона являє собою універсальну форму здійснення політичної влади. Ця універсальність зумовлюється сутністю влади як реальної можливості людей, що нею володіють, підкоряти своїй волі підвладних. Якісними особливостями політичної влади є наявність певного інтересу, що підтримується певною групою; існування спеціальних органів, що забезпечували б можливість реалізувати владу; можливість надавати інтересу загальнообов'язкового характеру та в разі необхідності застосовувати примус.

Цими універсальними властивостями володіє виключно держава. Проте вона не є єдиним засобом політичної влади. В якості таких виступають всі організації, що створюють політичну систему суспільства. Роль в ній держави також підтверджує універсальність державної форми організації суспільства. Держава – універсальна політична форма організації суверенної влади домінуючої частини населення, яка характеризується реалізацією своїх повноважень на певній території через систему спеціально створених органів управління, з допомогою яких здійснюють політичне, економічне, ідеологічне керівництво суспільством, а також управління загальносуспільними справами. Тобто це така політична організація суверенної публічної влади, яка виділилася із суспільства й обумовлена соціально – економічним устроєм, традиціями політичного життя, політичною і духовною культурою.

Виникнення держави закріпило певний етап розвитку суспільства на шляху прогресу. Цінність держави в тому, що вона взяла на себе обов'язок забезпечити певний порядок у суспільстві з метою створення сприятливих умов для нормального життя, праці, творчості, виховання дітей, задоволення моральних й матеріальних потреб.

Держава здійснює політичне, економічне, ідеологічне керівництво суспільством, управляє загальносуспільними справами, виконуючи внутрішні та зовнішні свої функції. Вона займає центральне місце в політичній системі, куди входять політичні партії, об'єднання громадян, трудові колективи, місцеве самоврядування тощо. Держава впливає на них в інтересах усього суспільства.

Політична система, як і економічна, правова, духовна, а також соціально-класова, є підсистемою суспільства. Якщо істотною ознакою економічної системи є власність, правової – правові норми як регулятори суспільного життя, духовної – формування цінностей, відтворення особистості, адекватної цим цінностям, то істотна ознака політичної системи полягає у формуванні та здійсненні політичної, державної влади. Саме владні відносини характеризують політичну систему.

На відміну від інших систем, особливості політичної системи полягають у тому, що вона:

- володіє монополією на владу в масштабах усього суспільства;
- визначає стратегію суспільного розвитку загалом та економічну, соціальну, культурну і зовнішню політику зокрема;
- забезпечує політичне та адміністративно-державне управління суспільними справами;
- формує правову систему, функціонує в її рамках або виходить за її межі.

Політична система України – це сукупність політичних відносин, правових норм, інститутів, ідей, пов'язаних із формуванням і здійсненням влади управлінням суспільством в Україні.

Складовими елементами політичної системи України є:

- політичні відносини між суб'єктами системи;
- політична діяльність;
- політична організація українського суспільства;
- політична свідомість і політична культура українського суспільства;
- політичні і правові норми, закріплені в законах України;
- засоби масової інформації.

Незалежна Україна обрала демократичний тип політичної системи суспільства, що й визначено в Конституції України. На сучасному етапі розвитку України відбувається активний процес формування нової політичної системи. До складових елементів цього процесу відносять:

- утвердження принципів демократії та парламентаризму, політичного плюралізму;
- забезпечення прав і свобод громадян;
- поділ політичної влади на законодавчу, виконавчу та судову;
- визнання засобів масової інформації важливим елементом політичної системи;
- розвиток місцевого самоврядування.

Крім того, докорінних змін вимагає функціонування ринкової економіки в Україні. Політична система, перш за все її державні органи і профспілки, повинні доповнити ринкове саморегулювання системою законодавчих та інших заходів, спрямованих насамперед на забезпечення соціального захисту населення.

Утворення нової політичної системи в нашому суспільстві відбувається складно і суперечливо. Після серпня 1991 року почали складатися зовсім нові умови суспільного життя. Існуючі політичні інститути діяти ефективно були неспроможні, а нова політична система, покликана через відповідні інститути здійснювати управління суспільством, виробляється повільно, суперечливо, а інколи неправдо.

Враховуючи реалії та особливості суспільного життя, соціально-політичного процесу в Україні, необхідно чітко визначити і здійснювати наступні основні напрямки становлення і розвитку політичної системи нашої країни:

- Реальний дієвий розвиток, як політичних відносин так і самоврядування на всіх рівнях його соціально-політичної організації, сприяння вільному волевиявленню громадян, громадських організацій тощо.

- Розбудова не декларативної, а справжньої демократичної, правової, соціальної держави, з ефективно та конструктивно діючим парламентом, професійним урядом, насправді, незалежними судовими органами – з чітким розподілом функціонування гілок влади. Укріплення верховенства права й верховенства закону.

- Посилення ролі громадянського суспільства, його можливостей впливати на державні органи, посадових осіб та держави в цілому.

- Зростання політичної свідомості та політичної культури суспільства й особистості, як необхідної складової у формуванні високоосвіченої, морально-стійкої, з патріотичною громадянською позицією, політичної та інших еліт.

- Забезпечення необхідних умов для вільного розвитку української (як титульної) нації, а також усіх народностей проживаючих в Україні, формування й зростання національної свідомості та національної культури.

- Подальше вдосконалення діяльності засобів масової інформації, зміцнення їх ролі врегулюванні політичних відносин, управлінні суспільством на засадах реальних свобод.

- Можливості своєчасного самооновлення політичної системи України.

Література

1. Андреев С.С. Политические системы и политическая организация. / С.С. Андреев. // Социально-политический журнал.- 1992.-№1.
2. Бойко В.Ф. Коментар до Конституції України. / В.Ф. Бойко. – К.:ІЗВРУ, 1998.
3. Методичні рекомендації. / С.В. Бобровник, С.Я. Лисенков, О.М. Молякко, В.М. Стретович, А.П. Тимченко, І.Б. Усенко, В.А. Чехович – К., 1993.
4. Політико-правові системи світу. Навчальний посібник. / С.Д. Гелей, С.М. Рутар – К. Видавництво «Знання», 2006 р.
5. Кравчук М.В. Правознавство. Навчальний посібник. / М.В. Кравчук. – К.: Видавництво «Карт-бланш», 2003р..
6. Сікора І. Проблеми легітимності політичної системи і державності в перехідних суспільствах. / І. Сікора. // Політологічні читання. – 1992. – №1

УДК 34:316.42(477)(043.2)

Череватюк В.Б.,
к.і.н., доцент,

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ПРАВОВА ІДЕНТИЧНІСТЬ УКРАЇНИ І ГЛОБАЛІЗАЦІЯ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ

Останнім часом все частіше задумуємось над проблемою власної національної ідентичності. Для сучасного українця це питання є надзвичайно важливим і потребує ґрунтовного аналізу та усвідомлення. Особливо ця тема актуалізується у контексті глобалізації, яка прагне переламати національну ідентичність, розчинити її в процесах економізації, демократизації, інформатизації,